ZER

BIZKAITARRAI
BIZKAIERAZ
49n. ZENBAKIA
ABENDUA
– 1981 –

ONDARROA:
KRESALA TA GAROA;
LEGORRA TA ITXASOA

Porque lo nuestro es Vizcaya
Bizkaia geurea dogulako

Confíe en nosotros

Zeure ustea gugan

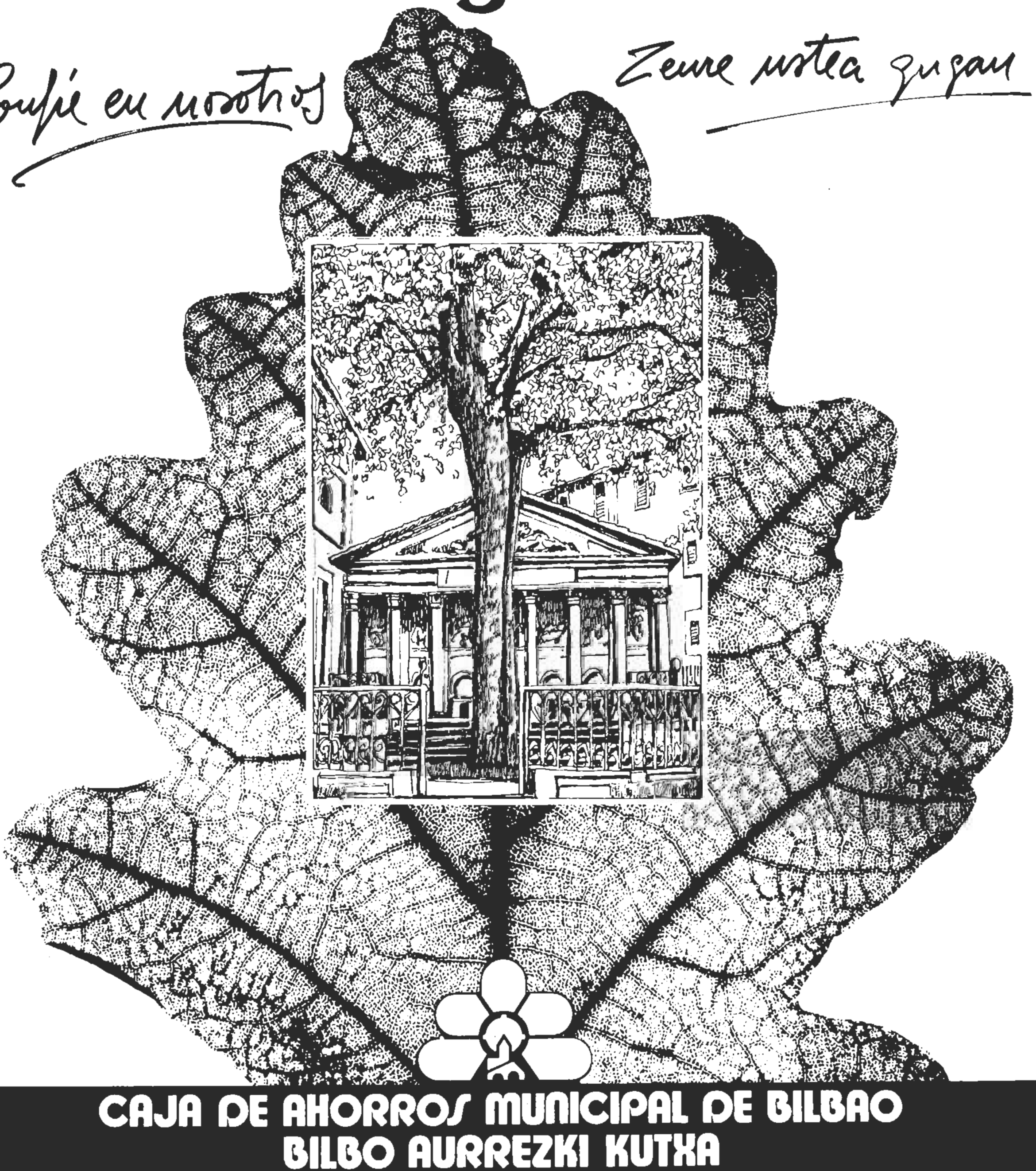

CAJA DE AHORROS MUNICIPAL DE BILBAO
BILBO AURREZKI KUTXA

AZTERTZEN

Berrogei ta bederatzigarren zenbakian gagoz ZER'tarrok: Idazleak, irakurleak, laguntzailleak...

Ori dala-ta gabonaldirako batzarra gertatu dogu. Izan be, noizean bein geldi-aldi bat egin eta geure buruak aztertzea ondo dago.

* * *

Asteko, pizka bat atzerantza begiratuta: Zein zan gure elburua ZER lenengoz argitaratu zanean? Ez besterik «Bizkai'tarrai Bizkaieraz» idaztea baiño. Orain iru edo lau urte, argi ikusten genduan baizkaierea il ezkero euskerarik erdia ilten dala, gure jakintzarentzat ori galtze ikaragarria izango litzakela, bizkaieraz berba egiten dan lekuan beste euskerarik iñoz egingo dalako itxaropenik ez daukagula.

Eta ordurik ona aldakuntza batzuk izan dira, baiña gaur gure eritxiko diranak orduan baiño gitxiago ez dira.

Bizkaierea indarzeko irakurleak ugaritzea nai genduan eta ez dakit ori lortu dan. Idazle barriak sortzea edo asten diarduanai laguntzea izan zan eta, ori bai, aurreko zenbakian ikusi daiteken lez, 34 idazle dira gure aldizkari onetan idaz-lan bakarra idatzi dabenak, sarritan lenengoa; eta ainbat idazle barriak be.

Lanak artzean zabalak izan gara, punterengo bikaintasunik ez dogu billatu idazleengan, bai sarritan lagundu egokiago idatzi dagien.

24 idazle izan diran 10 idaz-lanetik gora idatzi dabezenak. Onei eskerrak argitaratu al izan da aldizkaria eta olakoen laguntza bear-bearrekoa dogu aurrerantzean be.

* * *

Ona emen ZER'en alde zer entzun dogun: Ariña dala, irakurlea egarriaz geratzen dala, euskera ikasten dabiltzanai eta euskaldun barriai asko laguntzen dautsela, apain agertzen dala, idaz-lanak errez irakurteko lez agertzen dirala.

Eta beste oneik aurka entzun doguzanak: Sakontasunik ez daukala, irarkolako uts asko daukazala, sarritan gaiak ez dirala garrantzizkoak.

Eta akats oneik, akatsak ba'dira, ZER'ek bere-bereak ditu: Ez dogu gura aldizkari sakona izan daiten, gai garrantzizkoak erabilteko lana beste batzui izten dautsegu, naizta emen be lan batzuk benetan sakonak agertzen dirala ezin ukatu. Eta irarkolako utsai begira, bai, ba-dago or zurtasun geiagoz jokatu-bearra eta errua ez da irarkolakoa, idazkoalakoa baiño: Zuzenketak egitean arreta geiago ipiñi bearko dogu.

* * *

Etorkizunari bagira, gabonetako batzarrean erabagiko da aldakuntzarik bear dan ala lengo bidetik jarraitu leiken. Gu jarraitzeko gertu gagoz, idazleen laguntzak utsik emoten ez dauan artean. Beste batzuk egitarau egokiago bat eta ziurtasuna eskintzen ba'dabez euren eskuan izteko be ez genduke eragozpenik izango. Artu zein itzi, ardura gitxi.

* * *

Zabalkundeak be ez dauka ZER'en indar aundirik. Ez geure buruak ordaintzeko. Orretara ezin geintekez eldu, gu baiño aundiagoak ba estu ta larri ibilten dira-ta, baiña bai egin bear dogun lana ugariagoa ta eginkorragoa izan daiten.

Adiskideok! Etorri abenduaren 26'an Zornotza'ko Larra'n egingo dogun batzarrera ekarri zuen eritxiak eta jokabideak. An egingo dogu berba astiro ta gogotsu gai guzti onei buruz. Eta eskerrik asko guztioi emoten dozuen laguntzagaitik eta artzen dozuen ardureagaitik.

ATXURI'KO MILLAGRUA

(Bizkaieraz) (Umeentzat Antzerkitxoa)
Kirikiño'ren «Abarrak» liburutik artua eta eratua

Antzezlariak: On Jose eta txinel bi, Errenak 4 edo 5, edo geiago...

Edeslariak (Irakurrita naiz buruz).

Emen orain antzeztuko doguna jazo zanetik, urte asko igaro dira.

Orduan Bilbo'k ogei milla arima baiño askoz geiago ez ebazan...

Bilbotar barregarri batzuk iragarri eben bertako izparringi batean, ez dakit nongo errian atso bat il zala guztiz aberatsa, eta milla ogerleko batzuk itxi ebazala Bilbo'ko erren edo kojuei banandutcko.

Diru ori banatuko jakela Atxuri'n ango etxe bateko atarian.

Bilbo'ko txiro eta eskekoen artean ikara andia eragin eban iragarki onek, eta egun batzuetan ez zan beste izketarik auxe baiño Bilbo guztian...

Eldu zan zorioneko eguna...

Atxuri'ko etxe aretako atarian mai bat agiri zan...

(Au esan bitartean zapia zabaldu eta mai bat agertuko da, baita zorro bi... eta beste gauzak... Mai gaiñean tintontzi eta papel batzuk... eta zorro batzuk zerez edo arez beteak).

Gero sartu zan gizon bat, piperra baiño serioago... (On Jose sartuko da). Atarian batera ta bestera ibilli ebillen, eperdi gaiñean eskuak alkartuta...

(Txinel biak be sartuko dira).

Goizean goizetik asi ziran anka-motzak agertzen kalean. Nok uste onenbeste erren ta kojo egoanik Bilbo'n?

(Errenak sartzen asiko dira).

Lenengo errenak.--Eeeeuuuppp!!! (makulluakaz sartuko da).

On Jose'k.—Zer dogu? Anketatik txarto ala?

Lenengo errenak.—Txarto bakarnik ez. Ezin ezelan be ibilli!!! Len gaztetan nik dantzan ariñ eta bizkor egiten neban Begoña'ko erromerian... baiña orain... burdi batek ebagi eustazan anka biak, eta begira zelan nabillen...

On Jose'k.—Non bizi zara ba?

1º errenak.—Ni? San Nikolas ostean.

On Jose'k.—Arin egin dozu andik oneraño zu lenengo etorteko...

1º errenak.—Arin egin bear zorro orreitako dirutxotik artuko ba dogu.

On Jose'k.—Ondo dago, danontzako izango da. jesarri zaitez.

1º txinelak.—Ementxe jesarri zaitez, zure lagunak etorri arte. (Txinelak bankuan ipiñiko dau).

* * *

2en. errenak.—(Makil aundi bat eskuetan eta anka bata arrastaka sartuko da). Ai! Ai! Ai!!!, neure anka kankallu au!!! Au neure miña; ezin egona!!!

2en. txinelak.—Ai baiño lenago egun on esaten da.

2en. errenak.—Bai, bai, bai, ...egun... on...

On Jose'k.—Bai, gaurko eguna zuontzat ona baiño obea izango da izan be...

2en. errenak.—Ori guzti ori urrez beterik dago?... Ta guretzat dana? Ez da izango egia!!! Au poza, au zoriona. Au suerte ederra!!! (Saltoka ta dantzaka asiko).

On Jose'k.—Laster osatu zara.

2n. errenak.—(Ostera be miñetan lez). Ai!, ai!, ai!, ene, nire anka motza!!!

1º txinelak.—Jesarri zaitez lagun onen ondoan.

* * *

3n. eta 4n. errenak.—(Bi batera eta bat eginda sartuko dira, alkar lotuta lez. Bakotxak anka bat bakarrik agertuko dau. Biak abesten sartuko dira... lara, lara...).

3n. errenak 4n. ari.—I, Peru, au dok gure suertea. Laster aberatsak gozak. Ikusten dozak or, mai gaiñean dagozan zorroak?... Ba... geureak laster izango dozak... bai, geure geureak...

4en. errenak.—Emendik aurrera lanik tautik be ez. Txakurrak egin dagiela... Bazkal-ostean señoritoen antzera kafia, kopa eta puro ederra!!! Aupa Bilbo'ko eta mundu zabal guztiko erren, kojo, ankamotz eta anka-bako guztiak!!!

3n. errenak.—Emendik aurrera txistera dotorea buruan... lebita bustan bikoa soiñean... eta nire izena: Don Gerbasio.

4n. errenak.—Eta nirea: Don Kaspar Koipe-bustan.

On Jose'k.—Zer dala-ta, orrenbesteko poza?

3n. errenak.—Ikusten gaitu, Jauna? Ni anka bakar eta au anka-motxo. Gizon bi ta bi anka. Bakotxak bat, eta bion artean bi... orko diru guztiak guri... zorionak zuri ta niri... diruak egin nau bertsolari...

2n. txinelak.—Esarri zaiteze ementxe besteak etorri arte.

* * *

(Gero nai bada beste erren batzuk sartu leitekez, baiña danak barregarri ibilliaz).

5n. errenak.—Neu naz lenengo.

6n. errenak.— Nou orixe etorri naz zu baiño lenago.

5n. errenak.—Ze demoñino!!! Niri ez daustazu lekurik kenduko...

6n. errenak.—I nor az, ba, ni baiño geiago, pipermin ori!!!

5n. errenak.—Isillik ez ba'ago, tripak agotik aterako auadaz.

6n. errenak.—Ik niri!!! Alper-zar; arlote, asta-buru orrek. (Burrukan asiko dira; eta txinelak banatuko).

Txinelak.—Judas, inpernuko deabru guztiekaz!!!

2n. txinelak.—Geldi emen! Sekulan be ez neban siñistuko Bilbo'n onenbeste orren arlote dagonik.

On Jose'k.—Isilik!!!, isilik!!! Orain txinelak irakurriko dau, diru oneik zuentzat itxi dauzan atsoaren testamentua.

(Txinelak tanborra jota, bandoa emoten dan antzera, irakurriko dau):

Txinelak.—Jaun-andreok eta Bilbo'ko anka-bakar, anka-motz, anka bako eta erren guztiok: Nik Floripondia Txoribarregarri'k, eriotzako orduan, larogei milla urrezko, Bilbo ta inguruetako erren, ankabakar eta tonto-lapiko guztientzat, izten dodaz. Nire eriotza-ostean diru oneik Atxuri'ko zelaian banatzea gura neunke, an batzen diran erren, kojo, anka-bakar eta astakillo guztien artean. Ala izan dedilla.

(Au entzunda erren guztiak makulluak bota ta saltoka, goraka eta txaloka asiko dira).

Batek.—Gora, Andre Floripondia Txoribelarri!!!

Guztiak.—Gora!!!

Beste batek.—Gora On Jose, diru-banatzaillea!!!

Guztiak.—Gora!!!

Beste batek.—Gora Bilbo ta inguetako erren guztiok!

Guztiak.—Gora!!!

On Jose'k.—Isilik!!! Oraintxe asiko gara emen dagona emoten. Ni txinelakaz barrura sartuko naz, eta zuok bien bitartean zorroetara begira-begira egon zaiteze gu ostera be agertu arte.

(On Jose eta txinel biak sartuko dira. Besteak begira-begira egongo dira eta eskuak pozez igurtzitzen diru pilloak noz artuko).

(Geroagotxo On Jose sartu dan atetik bertatik zezen batek urtengo dau adarka erren guztiak ankaz gora botaten. Ango nastea eta ariñeketea zezenagandik iges-egiteko!!!. Zezen ori mutil bat zezen-adarrakin edo izan leiteke...)

* * *

Edeslaria.—Egundoko ariñen kalea garbitu zan. Zezena agertu orduko kojo-erren guztiak osasunera etorri ziran. Atxuri'ko millagrua!!!

ERRIAK

IBILLIN ERRITXUA

BIZTANLEAK

Euskal erritxu bat dirudi izenez baiña Palestina'n aurkitzen da.

Kristiñauak eta Maoma'tarrak nastean bizi dira bertan: Maoma'tarrak bi milla, gerkar ortodoksoak iru milla, Ipar-Legeko Melkita Katolikuak bosteun.

GIZON OSPETSU BAT

Galilea'n zear ondo ezaguna da gizon bat. Bere izena, Aita Elías Chacour (abizen motza euskaldunen belarrietarako).

Bere bizitzaren urteen erdian, abade soiñeko luzez jantzia, bizar baltz marduraz, begiak urdin-zorrotzak...

Aita Chacour eritxietan ez dator batera Palestina'ko lagunarterik geienakaz.

Bera, batez be, bake-zalea da...

«MENDIKO BERBALDIA»

Ibillin erritik urrin barik, goi-aldean, tontor bat ikusten da. Orain ainbat gizaldi antxe egin zan «Mendiko Berbaldia». Aita Chacour'ek jazoera orretan ipiñi gura dau ango biztanleen ardurea ta oarkuntza, Maisu onaren irakatsiak gogoratu ta jarraitu dagiezan.

* * *

ELDER KAMARAGAZ

Urte batzuk dirala aita Elias Chacour Dom Elder Kamara Barsil'eko Goigotzaiñagaz batu zan. Lagunak ziran biak. Pax Christi ta Lagun Alkartuak itzaldia entzun eben Ipar Ireland Aberrian. Laguntzea jarraitzeko Indarkeri-eza goraberak aztertu ziran aita Elias bazkide dan batzordeak zuzenduta.

ERITXIEN BATASUNA

Aita Elias Chacour abade katolikua da eta bere zeregiña arduratsu beteten dau.

Arduratsu ta artega dabil Toki Santuetan dan kristiñauen arteko ezbardintasunari begira.

Baiña bere ardurarik aundiena norkiak, personak dira. Ango kristiñauak noizean bein konkurtuta dagozanean, Eleiz-Nagusiak be bai, bere parrokiko lan-arazoen gaiñera, ardura barriak leporatzen ditu: Alkartzeko tokiak, idaztegiak, ume-lorategiak, kirol-landak.

Orretarako zurtasuna, begirunea ta gizabide aundiz ornidituta egotea bear dauala errez susmatzen da.

Aita Elias'ek gertatu dituan tokiak eta egin dituan gauzak Maoma'tarrak naiz Druzek naiz katolikuak naiz ortodoksoak erabilliko dabez, bat eginda.

Oraintxe dabil Israel'go lenengo bake-biltokirako dirua batzen.

MAITASUNAREN SUA

Aita Elias Chacour'en abotsa une batzutan zaratatsua da.

Berak gura dauan indarkeri-eza Ebanjelioan, Lukas'ek dakazan Jesus'en esakunetan oiñarritzen da: «Sua ekartera lurrera etorri naz eta zer nik gurago iziotu daiten baiño?».

Aita Chacour gar-indarrez erreten dauan sua, maitetasuna da.

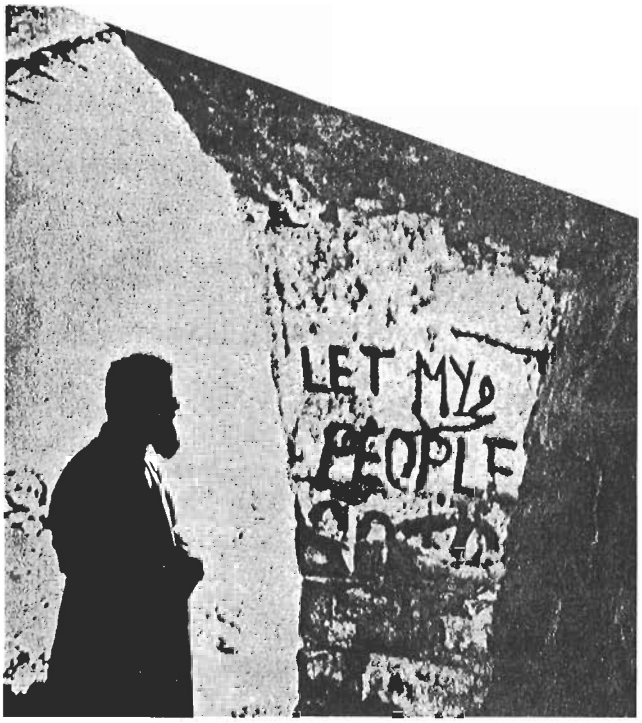

ALKAR - IZKETAN

Ona emen James Forest idazleagaz izan eban alkar-izketearen laburpena.

—Noz izan zan Israel'go jaurlaritzagaz izan zenduan lenengo artu-emona?

—Nik sei urte nebazala, uste dot. Nire aitak esan eustan —gu sei neba-arreba-giñan— Germany eritxoen laterri baten judatarrak il egiten ebezela, txerren anker baten aginduz. Baiña gu ume koskorrak giñak eta urriñeko barriak gitxi ulertzen genduzan munduaren muga-barruan Germany'rik egoanik be ez genkian.

Aitak esaten euskun andik iges gure artera, Galilea'ra judatarrak etozala. Batzuk, gaiñera gure artean geratu gura ebela.

Guk, kristiñauak izanik, ondo artu genduzan, lagundu egin geuntsen eta janariak eta edariak emon be bai. Aitak gudariai aurpegi ona ipinteko agintzen euskun.

Eta umeak pozik egin genduan ori.

Orduan ikusi neban lenengoz gure aita ardi bat ilten, jatordu bat egiteko.

Erritarrak olan gura eben eta gudariak etxeetan geratu ziran.

Egun batzuk geroago giltzak agintari batek batu ebazan eta ziurtasunagaitik egun batzutarako urten bear gintzazala esan euskun. Bera geratuko zan erri-zaindari.

Baiña egunak eta asteak eta illeak eta urteak joan dira eta orain dira ogei ta amar urte ori jazo zala.

—Eta zuen erritik urtenda, zelan bizi ziñeen?

—Txarto, jaikiña, baiña alegiñak egiten alik ondoen biziteko. Egun batzuk orio-ondoen azpietan... Gabak otzak izaten ziran... Laster aurkitu euskun aitak atx-zulo bat... Gero erri ustu batera joan giñan eta emen etxe ustu bateko gela uts estu batera sartu giñan eta antxe giñan famili guztia.

Olan ordaindu euskuen guk ostatuz artu genduzanak.

(Jarraitzeko)

LETONA'k

AZERI BATEN AZERIKERIA

ANBOTOKO ATXETAN

Ia bi milla auntzek igarotzen dabe udaldia, Anbotoko atxetan.

Atx arteko sasi, sastraka, kimu ta bedar gizenaz larratzen dira, tontor areetan.

Eta neguan, mendi guztiak edurrez zuri-zuri geratzen diranean, goiko atx orreek itzi, ta Durango aldeko zelaietara datoz, negu gorria berton emoteko.

Or, bada, berrogei auntz etozen, Zabalandi'ko landetan zear, neguko larreen billa.

Eta Asuntzeko lepoan, otso bat agertu, eta esan eutsen:

—Betekada ederra egin bear gaur zuen odolaz.

—Benetan, otsoko?

—Bai, ...zuetariko bat bere ez da emendik bizirik urtengo.

—Mesedez, otsoko, ...erruki zakiguz!

—Tire, ba...! Bizirik itziko zaituet, ...baiña aukera bat eskatzen dautsuet.

—Nongo aukera...?

—Negu onetan sortuko dozuezan aumak neuretzat izango dirala, itz emon bear dauztazue.

—Tire, ba...! Bego, orrela!

AZERIA

Negua igaro, eta or dira berrogei aume, zein baiño zein ederrago aziak; estu ta larri, baiña!

Anbotoko atxetara igotzeko eguna urrago, ta auntzak ainbat estu ta larriago, bai.

Onetan, azeri bat agertu, eta olan esaten deutse:

—Zer zabize negar ta negar, udabarriko egun eder onetan?

—Ai, ...Azeri, Azerito...! Asuntzeko otso malmutz orrek il egin nai gaitu gu guztiok.

—Ez estutu, kuittaduok, ...neuk lagundu ta zainduko zaituet.

KAIKUAK

Eta ba-doa azeri ori basorik baso, txabolaz txabola, baserriz baserri... Eta or batzen ditu ogei ta emeretzi kaiku txiki zar. Artzaiñak ardien esnea batzeko darabilezan, zurezko kaiku orreek, baiña, azpi ausiak eukezan.

Eta mendira abiatzeko eguna argitu ebanean, olako bana jartzen dautsoe azeriak auntz bakotxari, adarretatik eta belarrietatik dindilizka, begi bien arteraiño.

Auntz bat olakorik barik itzi, eta danen aurretik jartzen dau berau, eta aume guztiak aren atzetik.

OTSOAREN ONDAMENDIA

Ba-doaz auntzak, ba doaz goruntz, ...eta Asuntzeko lepoan, arako otso a itxaroten. Eta alango basa-jira bitxi a ikusirit, ba dirautso aren buru doan, azeriari:

—, ...Azerito, ...zer dok auntz orreen buru gaiñeko ori?

—Otso-buru bana jaukek buru gaiñetan...

—Eta zergatik ez jaroak aurreko orrek?

Alluitz mendi gaiñetik lasterka datorren Basajaunak esan ei jautsak ire burutzar ori jarriko dautsola berealaxe.

—Bai...?

—Bai, ...bai!

Arri ta larri geratu zan otso ori. Eta Ganbarru-beera ariñeletari emon eutson.

Eta bere abiada itsuan, bilin-balaunka, beeko trokaraiño jausi, ...Atxarteko ormetan jo, ...eta lepo-azurra ausirik, il-otz geratu zan bertan.

ESTONBA'tar Manuel

Martin Ugalde'ren liburua

Martin Ugalde'ren idaz-lan osoa, azken-urteetan egin dan euskal jakitunen oldozpenaren laburpen bat da.

Bere azken-idazti au Euskalerriko gizarte-tinkaldian, abertzaletasunaren asieratik ona, zergaitik, zelan, noiz eta non'eri buruzko iritxiak azaltzea gogotan artu izan dabenen laburpen lez artu bear da.

Bere lana gaur egunera arte egin diran eritxien bide eratsu bat da. Martin Ugalde'ri, bere ekiñaldi gogotsuari, liburuaren aurkibide zeatz, argi ta ondo banadutakoa zor dautsogu.

*** * ***

«Euskal arazoa ta bere erriketaren ta jakintzaren sustrai sakonak» ez dauke jarraipenik idaztia argitara atara eban sasoian (1980); 1977'ko bagillaren 15'etik agertu ziran jakintsuen lanak eta oneik jente arruntaren parte artzean ezarri eben aldakuntzaz. Ez dogu eritxi barriak goi-goiko ikuspegi bategaz aizetu oi dabezan atzalburu labur bat be.

Olan ba, liburu onek eta Martin Ugalde'k egin dauan saio-bidezko lan osoak jarraipen baten eskea dauka.

Benetan lan laburtua baiña giarratsua dogu bera.

ARREGI'tar Josu'k

CUBA BARRUTIK (X)

CUBA'KO AUTOBUSAK

Ni Cuba'ra izan nintzan urtean autobusen arazoa konpontzen ebiltzan.

Baiña, alan eta guztiz be, Cuba'ko autobusak zoratzekoak dira; txarragoak ezin dira izan.

Baiña txarrak bakarrik ez dira; onez gaiñera oso gitxi dagoz. La Habana lurraldeak 2.000.000 biztanle inguru izango ditu, eta ainbeste izanik sarritan ordu bat eta geiago itxaron bear izaten jako autobus bateri. Eta jakiña, ordu bat itxarotea ez litzake ain nekegarri izango bertan izaten diran egun armiñekaitik ez balitz. Gogoratu daigun Tropikoan dagola.

Bestalde, leengoa gitxi bada, orduetan be ez dago ziurtasunik, iñoren kontrol barik ibiltzen dira eta; edo obea ez dana: ainbeste denporatan itxaroten egon ostean, geratu barik alde egiten daue euli bat geiago sartzeko be ez da lekurik izaten eta.

Eundaka autobus asko dagoz geldi, kaleratu eziñik. Batzuk motorra konpondu bearreko daukelako, beste batzuk gurpil barik aurkitzen diralako, eta abar eta abar.

Zergaitik izan daiteke guzti au? Geien bat, ardurabakokeri itzela dagolako; eta bestalde Iparamerikatarrak gurpil-azalik ez saltzeko erabagia artu ebelako. Ziur asko, autobus oneik dauken itxurara begiratu ezkero, erosi eta bideratu ziranetik ez ebazan iñork garbitu edo konpondu be egingo.

Ibilli eziñik geratu ziranean bide ertzean itzi eta or konpon.

Zuriz jantzita sartu eta baltzez urtetzen eban batek, ikatzezko bultzi bateko langille baten antzera.

Azkenaldi onetan Cuba'ra sartzen diran autobusak ez dira aintziñako Ley Land izenekoen antzekoak. Azkenengo oneik España'ko Pegasso'k saldutakoak dira. Ley Land batzuk konpontzen be aalegintzen ziran, baiña ez dakit zertarako. Nire ustez, konpondu, garbitu eta oroigarritzat gorde egiteko. Sarritan bi edo iru autobus zaar artu eta euren zatiez barri bat osotzen eben. Ori, osotu, baiña geienbaten ibiltzeko eran ez, edo gitxi ibiltzeko bakarrik.

Bestalde, autobus onein gidariak be ez ziran ezertaz arduratzen. Olan zein alan erabilli, bardin eutsen. Jakiña, dagoan dana Estaduarena dala jakiñik, ez dira ezertaz arduratzen. Zertan arduratu onela egin zein bestela egin sari bardiña jasoko baeben?

TAXIS'AK

Taxisen geralekuak «Piquera» izenaz ezagutzen dira. Pikera'ra joan eta bat aurkitzea benetako arazoa izaten da. Kalean utsik datorren bat ikusi eta eskuaz geratzeko zemaia egin ezkero, ez jatzuz ia iñoiz geratzen. Eta geratzen diranak, nora joan nai dozun itaundu eta jakin ostean, ezin dabela erantzuten dautzue, iñor artu baiño leen pikera'ko euren arduradunengana joan bear dirala eta.

Emendik sortzen da diru-koipekeria. Nunbaitera joateko ukatzen diranean «nigaz neugaz ez dozu arazorik izango» esatea naiko izaten da joateko prestatzeko. Zergaitik edo zer esan nai dau esaldi orrek? Batek ordaindu bear dauanaz gaiñera eskupekoren bat emongo dautsozula. Adibidez, 60 pesetatako supizteko bat, edo 150 peseta inguruko boligrafo bat edo zigarro batzuk emotea, emen 500 peseta inguruko eskupekoa emotea lez da.

Beste diru-koiperi mota bat be ba dago, adibidez, onelako esaldi bat: «Zu, zortzigaitik be ez nauzu eroango?». Onen esannaia auxe: Taxisa lau peso kostatu ezkero, beste laurak beretzako zirala.

ZELAN BEREBIL BAT LORTU?

Cuba'n berebil baten jaube egitea oso gatxa da. Geienetan, Unibersidadeko tituloren bat edo izan bear dozu; onela, osagillea, ekonomista, injenieroa edo beste antzerako zerbait izan bear dozu. Edo bestela «internacionalista» izan bear dozu; au da: Fidel Castrok Angola'ra, Vietnam era, Nikaragua'ra edo beste nunbaitera joan bear dala agintzean, sendia itzi eta joan ezkero. Beraz, tituloez gaiñera, Estaduaren aldeko izan bear dozu.

PIRU LEGARRETA

EMAKUME ZAARREN OITURAK

Nire erriko emakume zaarrak otoitz asko maite dabe.

Astelen guztietan, ildegira joaten dira. Illerri-bidean asten dira errosarioa errezatzen eta illerriko kapillan amaitu. Gero, illobi guztiei ikustaldi bat egiten deutse, eta illobi aurrean izketan asten dira. Olantxe igaroten dabe astelen arratsaldea.

Egunoro, goizeko sei terdietarako eleizan dagoz. Eta arratsaldean be, eleizako atean itxaroten egoten dira atea iriki arte.

Atso pillo bat da: amar edo amabost atso. Ezkonduak, alargunak, neskazaarrak... Ezizena, «aingeru korua» dauke. Zeruko deun guztiei ez deutse bakean izten.

Eleizeak, alderdi bietatik aldareak daukaz, ezker eta eskumatara.

Egun baten, gauza polita jazo zan: olako aldare baten, praille bat Mezea emoten egoan. Jendetza abadearen inguruan; atso pillo ori ere an zan, otoitz eta otoitz...

Alako baten, konzagratzeko momentua eldu zan, eta abadea biurturik, atso pilloari esan eutsan erderaz: «Llega el momento de la Consagración y tengan la bondad de rezar más bajo».

—Zer esan dau prailleak? —Atso batek galdetu eban. Eta beste atso batek, auxe erantzun eutsan:

—Ez dakit zer esan dauen, baiña esan dauena, ederto esan dau!

IZARO

URARENA

Ur zirriztatxoak
darakus iturria.
Olantxe itz onak
gizonen argia.

Urak ekarri,
urak eroan.
Berak al daki
noruntza doan?

Ur emoiakaz
bizia zirriztan,
ibai ertzakaz
autu-mautuetan.

Uretik uretara,
txikitik aundiara,
iturritik latsera,
latsetik ibaira.

Itxasorakotan
ur izpi bat emen,
beste bat an bertan
egoak arrotzen
bat egitekotan.

«Maite aut maite,
etor ba neugaz
or bidebera,
biok alkarraz
azkenerarte.»

Aurrera ta aurrera
asi geituzko ura
badoa ibaibera,
iritziz ondarrera
itxaso gatzitura.

Txiri-txiri, txara...
elburu-amets artez,
urez uretara
ta, danak bat egiñez
itxaso aundira.

MUNIATEGI-tar Sabin

Ezaren Billa

Mari Urruka
Anboto'ko andrea:
nundik nora dabiltza
nundik nora
zure beste lagun
sorgiñak
galdurik bidea?

Ibarrik ibar,
etxerik-etxe
ezaren billa
ari dira
Euskalerriko bidez.
Ezaren billa
ezari zor zaionez
zakelak betetzeko
ezaren ainbateko
urre ta zillarrez.

MUNIATEGI-tar Sabin

UME ERUGABEAK

Goiria

Asarrea agertzen dau munduak erri txikiak eta erlijiñoak zapaldu gura dirala-ta.

Ta egian dago.

Ta zer esan mundu-zear itxita ta ezetsita ikusten diran umeai buruz?

Asko dira agoa esnez beterik dabela ilten diran umeak. Zenbatu-eziñak! Gauza itxusiak ikusten dira batez be uri aundietan.

Bigurriak eta dirurik ezak etxe-barruan ikusten diran jazoera negargarri ta lotsagarrien iturri.

Agintaria eldu daneko dana eginda dago. Umeak bere begiakaz ikusi dau aita amari aiztoa sartzen. Bere begiekaz ikusi lurrean etzanda bere amaren gorpua.

Beste batzutan aldizkari edo nobela baten iñoiz amets egin bageko gauzak jakin dauz. Bardin zinean.

Bai, pekatu aundia egiten da gaur eguenean umeakaz.

Eta bitartean danak isilik.

BELENERA

Goiria

Goazen pozez bizkar,
danok Belenera,
iaio iakun Aurtxoa
auspez gurtutzera;
askatxo baten dago
Ume Jaungoikoa,
lasto-gaiñean otzez,
dardarka gaxoa.

Bere ondoan dagoz
idia eta astoa,
arnasez berotutzen
Jaungoiko Seintxoa.
Aurra oiñak goraka
eta jolasetan,
irripartxo goxoa
muxu-espanetan.

Lasto-tartean otzez
dago Aur gaxoa,
gauza oron Jabe dan
Jaun ta Jaungoikoa;
Maria bere Ama
ezti ba pozetan,
laztanka ta patxoka
muxu-matralletan.

Artzaiak datoz pozez
estalpe zarrera,
opariak eskiñi
ta Bera gurtzera;
Ortze-goian da azaldu
aingeru-taldea
abesten leiaz «Gora
guztion Jabea».

Colombia - 1931

GABON Z(

Gabon-jaiak urreratzean, gure irak
riona.

Zoriona arrantzale ta itxaskariai,

Zoriona gaisoai ta ezinduai, zoric

Zoriona gabon-gaba etxean eta ba
etxetik urrin dabiltzanai.

Zoriona errigille ta politikariai, zc

Zoriona erriaren alde burrukalari
llean egiten dabenai.

Zoriona gurasoai, zoriona seme-a

Zoriona opor-aldian diran ikasleai
leai.

Zoriona Eleizako arduradunai, zor
ben guztiai.

Aintza zeruetan Jaungoikoari eta

GU

GURE
LASTOE

1

Amak lo eiteko
abesten dautso.
Lo lo nere mai
Lo lo Potxolo.
Baiña otz dara
ezin egin lo,
ta bere amatxo
negarrez dauko

GURE P(
LASTOEN

2

Lo egiten dauai
aurtxo zintzoak
inguruan ditu
aingerutxoak.
Areik ekarriko
koko goxoak,
ta ega eiteko
urrezko egoak.

RIONTSUAK

.e guztiai eta euskaldun guztiai opa dautsegu zo-

riona baserritar eta lantegietako langilleai.
. espetxeratu ta erbestetuai.
z igaroko dabenai, zoriona zergaitik edo agaitik

)na erritar zintzo ta baketsuai.
anai, zoriona isiltasunean erri-lana jakintza-sai-

)a ta aitita-amamai.
a ikastegiaren arduraz beterik bizi diran irakas-

ıa Barri ona gaurko arazoen argi lez jarri nai da-

ıkea lurrean gogo oneko gizonai.

ZER

ELDU BEI BERRIRO GABON

Gau zori baten Belen aldean
jaio ziñean Maitasun
Zu ziñeala itxaropena
mundu guztiren osasun

—————

Zure indarrak eder aundiak
ekarri dautsaz munduri
Belen askako argi beroa
gizadiaren goi izpi.
Zure igali maite maitea
dala dubarik zuzentasuna
zuzentasuna iturri dala
berak dakar maitasuna
bion artean jario dala
egizko askatasuna.

—————

Baiña ondiño ostopo asko
gizon txarraren aldetik
gaurko munduan ez da agiri
olako zoragarririk.

—————

Andra Mariren maitasungaitik
indartu Zure maitasun
gaur bertan bere bidal gugana
guztizko bake ta zorun.

—————

Zure askatxo kilin kolunka
Amaren eskun bitartez
Kulun bakoitza biur su bero
mundu beteteko pozez.

KAULDIK

.E POTXOLO

TXOLO, GURE JESUSTXO,
}AIÑEAN SEASKAN DAGO

ız

4

Astotxoa dago
Txistua joten,
Idia danbolin
Errepikatzen.
Artzaiñak poz-pozik
arin dantzatzen,
Belen'go estalpean
danak zoratzen.

XOLO, GURE JESUSTXO,
ΛIÑEAN, SEASKAN DAGO

5

Zerutik lurrera
egaz alaiki,
millaka aingeruak
datoz kantari:
aintza zeruetan
Jaungoikoari;
bakea lurrean
gizon onari.

GURE POTXOLO, GURE JESUSTXO,
LASTOEN GAIÑEAN, SEASKAN DAGO

3

Aingeru zuriak
seaska inguru,
dantzan ari dira,
soiñu ta kantu.
Gure Potxolori
emonaz mosu,
Maria ta Jose
dabez alaitu.

6

Amesetan dago
gure Potxolo,
gu maite gaitula
beti geiago.
Nik be maite zaitut,
neure Jesustxo,
zurekin nai neuke
bizi betiko.

Txalopin txalo, txalopin txalo,
Gure Jesus Aurtxoa lo ta lo dago.

GOIKOETXEA'tar Iñaki

BERMEOKO ARRAUNLARI TALDEA

ALKARRIZKETA, JOSE LUIS BILBAO jaunagaz, zuzendaritza batzordekoa.

— Zenbat gaztek osotuten dabe arraunlari taldea?
— 55 gaztek gitxi— gorabera, baiña euren artean badakizu taldeak dagozena; au da, infantil edo gazteenak 14 urtetik berakoak, kadete deritxenak 14'tik 16 urterakoak, juvenil deritxon taldea 16'tik 18 urterakoak, eta 18'tik gorakoak senior taldea.
Neskan taldeak bere badaukaguz.

* * *

— Zeintzuk izan dira irabazitako sariak?
— 1980. urtean juvenil taldeak, Euzkadiko txapelketa irabazi eban.
1981. urtean kadetak, Euzkadiko txapelketa irabazi dabe. Bizkaiko «ligilla» deritxona bere bai. Bizkaiko txapelketan, bigarren gelditu ziran, eta Españakoan be, bigarren.
Senior taldekoak, Euzkadiko txapelketa irabazi dabe, Bizkaiko «ligilla» be bai, Bizkaiko txapelketa baita. Españako txapelketan bigarren gelditu dira, ta Barakaldoko III. Bandera, irabazi dabe.

* * *

— Ikusten danetik sari asko lortu dozue, ez?
— Bai, orain asten gara sei urteko bearraren ondorenak ikusten.
1975. urtean asi giñan eta asieran iñork ez ginduezan ulertzen ez berotzen, baiña orain pozik daukaguz erritarrak, uste dogu beintzat.

* * *

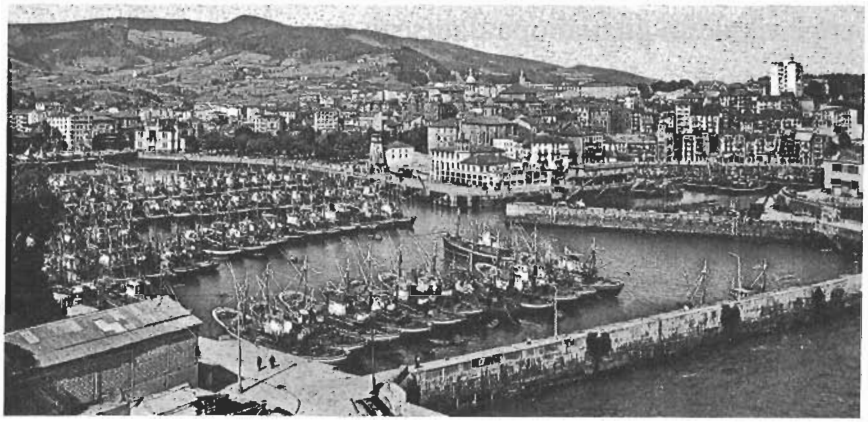

— Ze asmo daukazue aurrera egiteko?
— Senior taldekoak, Trainerillan parte artzen dabilz.
Aurtengo udan, Traineru bat ataratzeko asmoa daukagu. Santa Eufemia eguneko estropadetan parte artuko dogu baita. BANCOMOVIL deritxonagaz bere, jarraitzen dogu. Era onetan, Euzkadiko txapelketan irugarren saria ekarri gendun. Datorren garagarrillaren 25'ean Menquinenzara goaz, Españako Txapelketan parte artzen.

* * *

— Zeintzuk dira daukazuezan arazorik larrienak?
— Gure arazorik beiñena, material edo tresna onak lortzea da. Ori bearrezkoa dogu aurrera egiteko. Egurrezko batel geiago bearko gendukez, eta betikoa, orretarako diru asko bear da. Lokalaren arazoa bere euki dogu, baiña udalak itzitako lokal bat geuk konpondu dogu, eta besterik ez daukagun artean or jarraituko dogu.

* * *

— Zein zan asieran beintzat talde onen elburua?
— Asieran eta orain bardin, gure elburua au da, aukera bat emotea Bermeoko gaztediari deporte mota bat egin aal dagien.
Eta gero deporte talde bezela, aal dogunik eta trebeenak izatea.

* * *

— Ezer geiago esango zenduke?
— Bai, esan bear dot, laguntzalle on bat daukagula taldean, au da, entrenadorea TXEMA CABRERA, eta ZER onen bitartez, ezkerrak emon gure dautsodaz talde guztiaren izenean.
— Eskerrik asko, Jose Luis.

AMAIA

BERMEOKO ARRAINTZA

ALKARRIZKETA, JOSEBA ANDONI RENTERIA Jaunagaz, arranzalea.

— Zenbat itxas-ontzi dagoz Bermeo?
— Bermeoko kaian, berreun ta amarren bat. 140 lebatzale ta 70 bajurakoak. Gero, Ondarruko kaian baiña bermeotarrak, 33 itxas-ontzi arrastrero. Badaukaguz 43 atunzale konjeladoreak bere.

* * *

— Ze arrain mota artzen dabe Bermeoko ontziak?
— Lebatzaleak, besegua ta lebatza naguan; ta atuna udan. Bajurakoak, bokarta udabarrian ta atuna udan eta udazkenean.

* * *

— Zenbat denpora egiten dozue itxasoan?
— Bajurakoak, urtean zortzi bat illabete egiten dabez itxasoan. Lebatzaleak, urte guztian dabilz itxasora, baiña joaneziñak izaten dabez eguraldia dala ta.

* * *

— Ze sasoiko jendea dabil itxasora?
— Euneko larogei, 40 urtetik berakoak gara. Jende gaztea batez be.

* * *

— Itxasoko kutsadura, asko igarten dozue?
— Ez da igarten. Ori upiña da.

* * *

— Zein da zuen arazorik aundiena?
— Aundiena, arraiña aurkitzea dala esango neuke nik. Gero badira, eguraldia ta beste batzuk. Baña batez bere arraina aurkitzea. Itxasoaren azterketa baten bearrizana bere badaukagu.

* * *

— Ze eratako bizia da zuena?
— Txarra, legorrean bizi diranak ezin dabe ulertu. Ez da, biarra gogorra dalako bakarrik. Gauza asko dagoz or, etxetik kanpo egon bear une luzeetan, amabost gizon alkarregaz egon eta bizi bear luzaroan eta leku ain txikian. Ez da bat bere erreza ulertzea.
— Eskerrik asko ba, Joseba Andoni.

AMAIA

JUAN HUARTE

HUARTETARRAK

Huartetarrak Benafarroako Donibene Garazi'n dauke sorterria; Orreagatik iparraldera, eta andik ez urrun. Antzin-antziñako askazia, eta oso ospetsua; Nafarroakoa liburuetan sarri agertzen dana.

Donibane Garaziko errian jarri eben Gaztelarrak euren eginpidearen muga, 1512'garrenean Nafarroa menderatu ebenean.

Eta gora-bera andiak jasan ondoren, bere eskuko itzi eban Gaztelako erregeak, 1530'garrenean; egoera txarrean itzi be.

Goinafarroakoak atzerritzarrentzat jo ebezen; eta bardin Benafarroak. Ez ango ta ez emengo, ezin eben iñongo aginpiderik artu, ez an eta ez emen.

Ori zala-ta, ango etxe onetariko bizilagun askok andik alde egin, eta Gaztelako lurraldetan kokatu zan. Eta olan egin eben gure Juanen gurasoak be.

OSAGILLE

Baeza'ko urian jaio zan gure gizona. 20.000 bizilagun eukezan uri onek, eta naiko erri polit eta ezia zan, garai artarako. Etxe ederrak eukezan eta baita bere Unibersitatea be.

Juan de Avila santu ospetsuak eraiki eban, eta bera zan ikastetxe orren zuzendari. An egin ebazan gure gazteak bere lenengo ikasketak; eta bertan egin zan filosofiko gaien lizentziadun.

Andik Alcala'ko Unibersitatera abiatu, eta osakintzako ikaskizunari lotu jakon. Alcala ori zan Españia guztiko osakintz gaietako ikastetxerik on eta ospetsuena.

Ogeitamar urtetan osagille-agiria eskuetan, Granada'ko uri ederrean jarri zan osagille. Eta izugarrizko lan ederra egin eban ango gaisoen artean.

Andik zazpi urtetara, iñork mendera ezin eban izurri ikaragarria sortu zan Baezán. Huarte'k, orduan, erregearengana jo, ta berak garbituko ebala gatx ori agindu eutson. Agindu ta egin; andik illabete batzuetara, danak osatu ziran.

Ori ikusita, erriak bertan gelditzeko eskatu eutson Huarte'ri. Ezin, baiña; bere osagillea eukan Baeza'k. Erriak ez amor egin nai, eta urteko 200 anega gari eskeiñi eutsoezan. Eta bertan geratu zan gure osagille ospetsua.

«EXAMEN DE INGENIOS»

Andik bederatzi urtetara, 1575'garrenean, «Examen de Ingenios» deritxaion liburua argitaratu eban.

Argitaratu baiño len, elizgizon jakintsu biri emon eutsen bere liburua, aztertu ta ontzat artu egien. Eta ontzat artu eben. Ona, orreetako maisu, Heredia jaunak esandako itzak:

«Dotriña oneko liburua da; oso buru argi, ta berezko jakituri sendoaz egiña, eta on andia egin daikena. Nik iñoiz ikusi dodan gai berezi ta politena darabil».

Zati bi ditu liburuak. Mendu, doain eta aierkundien berezitasunak aztertzen ditu, lenengoan; eta bigarrengoan, izakera ta aiurriak norberaren jokabideetan dauken eragiña.

Liburu au da, orain ain izen on eta andi daben, Sikolojiko saio bideen aurrelari ausarta.

«INKISIZIOA»

Arrakasta andia izan eban liburuak. Eta argitaraldiak ugari izan ebazan, bai gazteleraz, baita Europako beste izkuntzetan be.

Ez zan baiña danen gogoko izan. Gaia, barria; erabilkera, barria; eta esakera be barria: ...barrikeri lar ikusi liburuan, eta askok ezetsi egin eben.

Orrela, andik lau urtetara, Inkisizioak parte artu, ta gauza batzuk zuzendu egin bear zirala eskatu eutson egilleari. Ez da errez, izan be, ainbat esangura barri ta berezientzat esanbide egokiak aurkitzea.

Min emon eutson onek gure gizonari. Baiña, gizon zintzo, prestu ta kristau ona zan-eta, zuzendu ebazan zuzentzekoak. Ez eban liburuak, mozketa ta zuzenketa orrek zirala-ta, gauza andirik galdu; eta argitaraldi barri ta ugariak egin ziran, barriro be.

Andik amazortzi urtetara baiña, barriro ezetsi eben liburu ederra; eta ala euki be oraintsu arte, Batikano II Batzarra arteraiño.

Zer esango eta eban, bitartean, zerutik gure osagille on eta prestuak?

URKIOLA'k

BEARTSUA...

Beartsua maite dot
barru almen guztiaz
errukiz urturik.
Zu zara Jainkoaren
irudia lurrean
egi biurturik.

Egilleak ez dau nai
lurrean buru - biotzez
iñor ondatzerik;
ez dau ikusi gura
urrezko lupetzetan
betiko galdurik.

Diruaren garretik
urten daben gizona
zorionekoa!!!
nauskeriaren otsa
kendu daben biotza,
zuzenbidezkoa!!!

Norbere ondasunak
banatu dituana
landerren artean,
beartsu biurtu da,
biotza garbituaz,
egizko bidean.

Gizonak zapaltzeko,
maite eban dirua,
bota daun burua,
egizko anaia da,
lurrez jabetu da-ta,
biotz urrezkua.

Diruaren egarriz
bizi ez dan gizona
lanaren bidetan;
obena apurtu dau,
biotza zabalduaz
argi zuzenetan.

Odol errukitsua,
agurgarria zara
landerren etzean;
egia daroazu,
gizadiari otska
errai barrenean.

UDABARRI...

Ator udabarria...
Ator lenbait-len griñaz,
bizia indartzera.
Neguaren gogorra
lurpean jak oraindik
aginka oiñera.

Ixilik jagok Norbait
izadia edertzen
maitasun garretan.
Urrez jo egik lurra
gozotasun zauriaz
aitz ta zelaietan.

Argiaren beroa,
sartu adi lurrera
otzak uxatzera;
gizonak kendu nai jok,
dontsu, buru txapela
ire etorrerara.

Ederraren zentzuna
asmau joat, ler naiez,
goi ta be orotan.
Zer dakarstek loretan,
udabarri eztia,
on uts eriotan.

Gazteak dituk kutun,
i legez barrekari
argi barrerietan;
i az bizitz illinti
gaztearen musuan
poz aundienetan.

Goi urdiñean abil
gardentasun berea,
maite dodan garra.
Utsik al ago goia...!
Ainbeste edertasun
jatak ezilkorra.

OIZ

Ene Oiz mendi maite,
Bizkai biotza zara
egal mamiñetan;
zure lur dana dakust,
leiarrak ausi bage,
begi ninietan.

Eder miña sortu jat.
Arran otsa entzun dot.
Il eingo ete naz...
Baiña, zu, mendi guren,
arerio al zaitut
goi edertasunaz...?

Zenbat eta gorago
arnasa ta odola
jataz ariñago;
biotza ioranago,
ai! ez dot nai lertzerik,
Oiz jat bikaiñago.

Ona maite nai zaitut,
gogoz, gorputzez, itzez...
kantari asi naz;
ez nekien zer zanik
maite dodan Aberria
zoriontasunaz...

Saltoka asi dira
bildots zuriak legez
mendi gain guztiak;
pozaren amodioz,
arriak irriparrez,
izketan maitiak.

Amaika milla lorek
ez dabe baratzarik
lurrin gozoetan;
Bizkai mendi guztiak
biotz biurtu dira
maitasun garretan.

Zer dariozu lurra...?
Aberriaren garra...?
Bizkaiaren sua...?
Oizmendin egaz dabil,
biziak ezilkortzen,
maitasun gogua.

PAULIN

ARGI-IZPI BARRIAK (III)

Euzkadi'ko Lagi Zarra du Urrestarazu'ren irugarren liburuxka onek mami.

Ondo bearrezkoa genduan arlo ontan ere argitasun pixka bat. Gaur ia-ia iñork ez bait daki gure Lagi Zar edo «Fueroak» zer ziran!

Fueroak ziñatzera (juratzera) etorri nai ebala Gernika'ra, esan omen eutsan erregeak eusko-parlamentari bateri. Ori egia ba'da, erregeak Bizkai'ko «Fueroak» zer ziran ez daki. «El amejoramiento de Fuero» edo «Naparroa'ko Lagi Zarraren obekuntza» egin nai dabela diñoe Naparro'an ango politikari madridzaleak. Ori esaten ari diran naparrak, Naparroa'ko Lagi Zarra zer zan ez dakie.

Agian, guk gerok, euskotarrok, dogu gure Legi Zarraren inguruan sortu dan naste-borraste orren errua, izen ori «baten-einean» edo «singularrean» erabilli bearrean, «askoren-einean» (pluralean) erabilli dogulako. Gipuzkoan eta Naparroan batez ere: «Lege Zarrak», «Lege Zarraren» ordez.

Ondo zuzenki erabilli eban, bai orixe, Arana Goiri'tar Sabiñ'ek baten-einean izen ori! «Lagi Zarra» esan oi zuan arek. Izan be, gizon aundia izan bait zan Sabiñ; eta argia! Euskalerriak izan dauzan gizon argien artean argienetakoa, argiena ez ba'da.

* * *

Ogeita'mairu «urrezko orri» dauzan idaztiño ontan Urrestarazu'k ez dausku Lagi Zarraren zertasunik aztertzen. Beste bide batetik dabil: Espaki'ko Jaurlaritzak, orain eunen bat urte, Lagi Zarra erabat kendu euskunean, Lagi Zar orren alde Españi'ko parlamentuan eusko-parlamentariek, batez ere Moraza'k, erabilli ebezan arrazoiketak agertzen dauskuz.

* * *

Orregaitik, galdera bat gelditu da liburuxka eder ontan erantzunik gabe: Gure Lagi Zarra... ¿zer zan?

Ez beintzat «lege-sorta» bat: Euskalerriko Batzarretan egindako «legeen sorta».

Euskalerriko Batzar Orokor oietan (Gernika'n; eta Arriaga'n; eta Ustaritz'en; eta Iruña'n; eta Gipuzkoa'ko Uri Nagusietan txandaka) legeak egiten ziran; bai noski. Ain zuzen, ortarakoxe, legeak emateko, biltzen ziran, jabetasun osoan, Batzar oietan erriak yareki (libreki) aukeratutako Ordezkariak. Batzar Orokor oiek ziran Euskalerriko Parlamentu bakarra, eta Batzar oiek bakar-bakarrik eben, Euskalerrian lege-emateko eskubidea.

Erregeak ez eban orrelako eskubiderik. Ezta erregearen Jaurlaritzak ere. Batzarrak bakarrik! Batzarretan sortuak ziran emengo lege guztiak. Emen ez zan beste legerik.

Baiñan Lagi Zarra ez zan Batzarretan sortutako legeen Bilduma (Kolekzioa). Lege auek Lege Zararen araura egiñak izan bear eben. Beraz, «auek» baiño leenagokoa zen «ura» bai garrantziz (importantziz) eta bai denboraz ere. Batzarretako legeak jaio baiño leenago, Batzarrak berak biltzen asi baiño leenago ere, Lagi Zarra ba-zan.

Zer ote da bâ Lagi ori?

Gogo bat; Izpiritu bat. Gogo bat: millaka urteakzear gure Erria tajutu daun Gogoa. Izpiritu bat: amaren sabelak bezala, gure oiturak, gure gizarte-bideak eta gure legeak bere altzoan sortarazi ebazan Izpiritua.

Gure Lagi Zarra ez da «Fuero» bat. Oso gaizki gabiltza gure Lagi Zarrari «Fuero» deitzen dautsagunean. «Fuero» itzak bi gauz esan nai dauz: «Lege» eta «Pribilijio» edo «mesedezko araua». Baña Lagi zarra ez da Lege-Sorta bat. Askoz gutxiago Españi'ko edo Frantzi'ko erregeek emandako pribilijioen bilduma. Ez zan oraindik Españi'n, ez zan Frantzi'n erregerik, eta Lagi Zarra ba-zan. Geiago oraindik: Ez zan artean Españi'rik, ez zan Frantzi'rik ere, baiña gure Lagi Zarra ba-zan!

Lagi zarra Izpiritu edo Gogo bat ba'da, ¿zer da Gogo orren barne-muiña, zertasuna?

— Askatasuna. Euskalerria erri yarea (librea), beste iñorenganako menpetasunik gabeko erria dala gogo osoz sinistea.
— Buru-Jabetza. Euskalerria bere buruaren jabe, jabe bakarra dala, eta beste jaberrik ez duala ziur sinistea.
— Demokrazia edo Erkala. Euskalerrian erriak eta erriak bakarrik agintzen duala, gure izate guztiarekin zalantzarik gabe aitortzea.

Ori da gure Lagi Zarra. Demokraziaren deadarra. Munduko demokraziarik zarrenaren eta garbienaren deadarrik zarrena eta zendoena.

LATIEGI'tar Bixente

AIZEAREN ETA LOAPAREN AURKA

AIZEAREN ETA LOAPAREN AURKA

Berreun millatik goragooko giza-taldeak Aiegi'ko landetan eutsi ebazan aizea ta euri-zaparradea Alderdi-egunaren jaia ospatu genduanean.

Estella edo Lizarra'tik, Naparroa'ko Euskal-Uri nabarmen onetatik urrean ziran Aiegi'ko zelaiak.

Iru euskal-izen abertzalegaz zer-ikusi estua dauko Lizarrak. Lenengoa Irujo ta Ollo'tar Manuel dogu an jaioa eta Eusko-Alderdi Jeltzalearen izenik gurenak emotekotan bera litzake argienetarikoa.

Bigarrena Ajurriagerra'tar Juan, Lizarra'n min-biziaz il jakuna.

Ingarrena, omenaldia egin jakon Agirre'tar Fortunato. Au 1936'garren urteko iraillaren 29'an. Mikel deunaren jai-egunean, tirokatu eben.

ALDERDIEN JAIA

Aiegi'ko batzarrean gauza bat argi ikusi da: Abertzaleen jai bat izanda, ludi guztiko abertzaleak, España'koak naiz beste toki batzutakoak batu zirala.

Euren arteko oar-ikasiak agertu eta autonomiari egin leikion ebagiagaitik urduritu ziran.

An Alderdi Galizia'tarrekoak bialdutako ordezkaria, Avelino Pousa buru eta bere idazkari orokorra ikusi genduan. Pais Valencia'k Franzisko Dario bialdu eban ordezkari lez eta Convergencia ta Unio, esquerra republicana de Catalunya be an egoan.

* * *

ZUBIEN ETORPIDEA

Eusko Jaurlaritzaren Lurralde-Sailleak bideetako erakunderik txarrenetarikoa artu dau etorpide lez, lengo España'tarren gobernatze okerraren ondoren lez.

Gaiñera Nebion ibaiaren ezkerraldean zubi sakabanatuak, ondo egiñda ba'legoz, Bilbokoakaz batuta Bizkai'ko lurraldea Venecia euskalduna biurtuko leukee.

Eta lenengo oroigaillu eder lez, «Rontegi Zubia». Eskumaldetik jarraibidea ba'leuko Kantauriko bide zabalaren zati garrantzitsua izango litzake. Orain ezertarako be ez dau balio, Barakaldo'ko mutikoak jokatzeko baiño: Betik igaroten diran itxas-ontziñoei arriak jaurtiz.

Eurak ez dabe ulertzen zubi onen kondairatxua, ezta zelan urtero 800 milloi beragaz galtzen diran be.

SANTURTZI'N ETA ZIERBANA'N

Erriko Lanen Ministeritzak Bizkai-aldean zubiak alan olan egin ebazan.

Zierbana ta Santurtzi gabetik goizera zubi bikaiñakaz jantzita aurkitu ziran.

Baiña ezertarako balio ez dabenak oneik be eta itxasora bidean topo geinkezan toki eder batzuk jenteari kentzen eutsoezanak.

Lenago eraiki ziran Kai-Garaiaren bide ta zati egokitsu lez. Gaur egun gizataldeak eguzkia artzen dau batzutan, arrantzuan egin besteetan eta guztien eritxiz alderdi polit orreik alperrik galtzen dira.

Bardin jazo da Zierbana'ko kaiaz. Arrain-kai eder au erdibitu dabe eta inguruak garbitasuna ta edertasuna galdu ditu.

* * *

FOLKLORE ERRUSIARRA

Geroago ta ugariagoak dira sortaldetik Euskalerrira datorkuzan folklore-Taldeak.

Zenbat eta talde gaigo etorri, jentea geiago doa eurak ikustera. Ikustaldi bakoitxean aretoak notiñez beterik, gaiñezka dakusguz.

Arantz eta onatz Euzkadi'tik zear, dabilkigu Boris Alexandro'ek artezten dauan gudaroste errusiarraren abesbatz, ballet-dantza ta orkestea edo ereskintza, jente-talde ugariaz batera.

Guztiak bizibidezkoak, profesionalak dira eta gure artera etorteko abestirik ederrenetarikoak gertatu dabez: «Boga-boga» ta «Agur jaunak».

Euren azalpenen eta adierazkizunen indarra gorengoa da eta antzokiko jenteak pozarren jagi ta txalotuten dauz.

Abes-batz eta eres-batz ikusgarriak eta entzungarriak benetan!

ARREGI'tar Josu'k

ZER'EKO IDAZLEEN BATZARRA

Lenengo orrialdean esan dogun lez, abenduaren 26an.
ZER'eko idazleen batzarra izango da Zornotza'ko.
Larra'n, goizeko 11'etan.
Egitaraua: —ZER'en Barriak (Zuzendariak).
—Idazleen eritxiak.
—Geroari begira.
—Itaun-erantzunak.

Batzar ostean bazkaria egingo dogu bertan nai dogunak. Tamalez , bakoitxak ordainduta izango da.

Bazkaltzen geratzeko ustea dozuenok Idatzi barri ori emonez zuzenbide onetara: Olazar'tar Martin. Eupeme deuna 2.—Bermeo.

Eskerrik asko!

25 urte txadon

Gurean eliza bat sortzea erriaren edestiari oñarri bat ipintea dala esango geunke.

Euskal errian elizak erriaren muin ta oñarri biurtu dira.

Elizaren inguruan asi ta bizi izan dira gure erriak.

Erriaren eta elizaren edestia alkarturik dagoz gurean.

Bertako elizaren edestia ezeztu ezkero, erriaren edestia ukatzen da.

Gure errietan elizaren inguruan batzar ta legeak egiten ziran geienbaten. Elizako kanpaiak, ez bakarrik elizako batzarretara bai ta erriko batzarretara deitzen eben.

Errigintzarako batzarrak elizpean edo eliz aurrean egiten ziran, ori ta gure erriak elizaurre edo anteiglesiak deituak ziran.

Eliza bakoitza, aundi nai txikia izan, erriarentzat ez bakarrik gogo bizitzaren indargarri, bai ta kultura ta gizarte bizitzaren oñarri ta iturri.

* * *

Gomutagarria ta zoragarria auzune baten eliz barri bat egiten dan eguna.

Gizon talde bat bizi dan tokian eliz barri bat egitea gauza ederra benetan.

Bear dan gauza, egun ori ta eliza orren edestia gogoratzea.

Oraintxe (1981) eliz barri baten sortzea ospatu dogu aundikiro Bilboko Peña deritxon auzunean.

San Antón parrokitik bi kilometro ingurura 2000 biztanle bizi ziran eta parrokitik urrun egolako1931àn, biotz on batzuk lagundurik jaio zan Artzain Onaren eta Teresetxu donearen eliz polit lerdena.

25 urtean San Antoneko eliza lagun (aneja) izan zan ta gero 25 urtean parroki aske ta oso osoa.

* * *

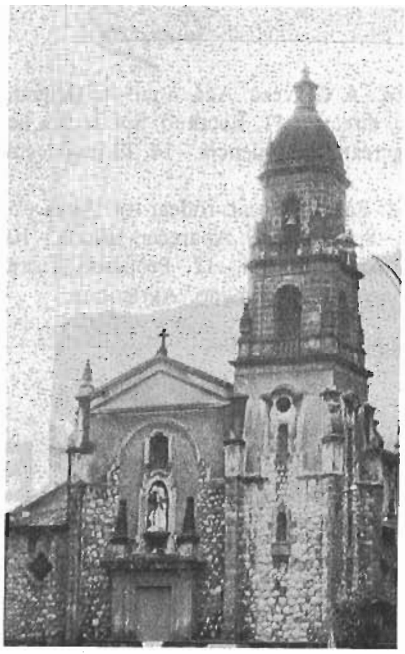

Oraintxe ba ospatu doguz eliz barri orren urrezko ezteguak eta parroki danetik zidarrezko ezteguak.

Ori dala ta mai inguru, kirol, itzaldi ta abar ugari ugariak izan dira eta, ospaki zunok amaitzeko urrillaren 25'ean elizkizun miragarri bat. Dorreko kanpaitxoak egun guztian ixildu baga ebizan eliztar ta enparau guztiai egun aundia iragarten Meza nagusi ospetsua, Gure Gotzain Larrea'tar Koldobika Mirena buzu zala.

Bere inguruan abade ta lekaide aldra ederra. An egozan eliz orretan gogoartzaintzan lan egin daben eta bizi diran abadeak, batez bere Eliza ori egin zanetik 44 urtean zear lan ikaragarria egin daben On Joan Aguirrezeziaga, Durangotar abade benetakoa.

Orain zar zaritua da, baña ezin aztu berak Peñako auzune orain aundi egin dana ta gaur Mesedetako Andra Mariren Lekaideak landuten dabena, On Jaunek urratutako soloa indartu ta edertuaz.

* * *

Peña'ko erriak ederto, erantzun dauso eliz gizonen deiari, eliza dana ganezka egoan eta erri guztia arro arro, ikusirik zelako gazteak, umeak eta sendi bedeinkatuak urten daben eliza orren gerizpetik.

Len esan dogu eliz baten inguruan beti indartuten dirala gogo bizitza, kristautasuna eta iakintza edo kultura, ta orixe iazo da Peña'ko eliz inguruan be. Zorion beroenak Peñatarrai ta jarrai dagiela pozik eta indartsu euren elizari laguntzen ta euren eurena dan gauza lez zaintzen eta idartzen, Gotzain Jaunak eztegu orretan eskatu ta agindu eutsen lez.

Ordua da eliztar guztiak, elizea eurena dala ta ez bakarrik elizgizonena, konturaturik eleizaren alde guztiok alkarturik ekitea.

Alde guztietatik eleizaren aurkako odei baltzak agertzen dira ta, ekin danok elizagintzan ernai ta bizkor!!!

18.ª

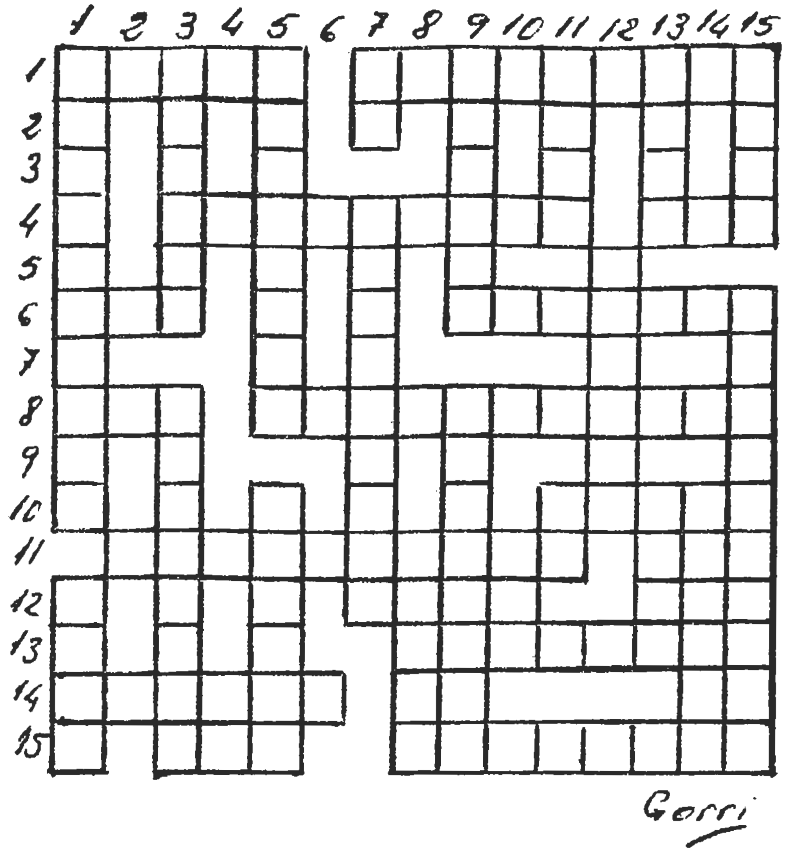

EZKER ESKURIA: 1. Junio. Enseñanza.—4. Cerveza. Acá, aquí.—6. Oriundo de. Otoño.—8. Llamada. El diario.—10. Recto, directo.—11. Rectitud. Suf. indica acción.—12. Zuek. Reventón, resbalón.—13. Ligereza, imprudencia.—14. El predilecto, entrañable.—15. El, aquél. Al día siguiente.

GOITIK BERA: 1. La soledad. Tener.—3. Fatuo. Cercar, rodear.—4. Agua.—5. Comarca, país. La mayor parte.—7. Tú. Reloj.—8. Papilla.—9. Aparecer. Himno.—10. Tacto, fruto del madroño.—11. Costado, proximidad. Allí.—12. Propenso a crecer.—13. Haya. Grupo, conjunto.—14. Muy bien.—15. Hermano. Agricultor.

17.ª ERANTZUNA

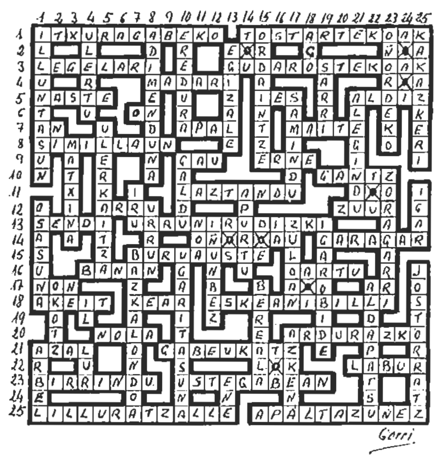

EUSKERAZALEAK EGUTEGIA

Igaz EUSKARAZALEAK ALKARTEAK, Bizkai'ko Aurrezki-Kutxaren babespean egutegia atera eban eta aurten be aterako dau.
Egutegi au oso interesgarria da: Egun bakoitxean iru urte urren gogoratzen dautsez euskaldunai aurreko aldean, eguzkiaren, illargiaren eta itxasoaren gorabera-kaz batera eta atzeko aldean jakintzazko barri irakurgarriak eta barregaiak eta olakoak. Igande ta jai-aurreetan BARRI ONA.
Aurrezki-Kutxaren lan-etxeetan banatuko da eta eskatu nai dozuen guztiok. Doan izaten da.

EUSKARAZALEAK

EUSKERAZALEAK

GURE EGUTEGIA

«Nire seme alabak Egutegiaren orritxuagaz ikasi dabe irakurten eta idazten» esaten eustan aita euskaldun batek. Eta sarritan bide on bat izaten da eguneroko lantxu au, apurka euskerearen zaletasunera sartzeko: gaiak ariñak eta errezak; labur, olako orri txiki baten sartzen dana baiño agertzen ez dala...

* * *

Baiña gure egutegiak beste alderdi on bat be ba-dauka: Kondairako jakingarriak. Etxean baten batek Euskalerriaren kondaira, ondo ba'daki, egunero iru jakingarri orreik bide izango dira orduko ingurua azaltzeko.

Ikastegi batzutan be olako zerbait egiten da.

Eta jakingarri oneik, sarritan, atzeko aldean sakonago aztertuta agertzen dira.

* * *

Orritxuen atzeko aldean, gaiñera beste gai asko agertzen dira: Mundu guztikoak naiz euskalerrikoak, aldizkarietarik eta liburuetatik artuak.

Danari egiten jako ikutua: kondairari, elertiari, lutelestiari... Eta ez da ezertan be larregi sakontzen. Orretarako liburuak eta irakastaldietan egiten diran lanak izaten dira.

* * *

Eta euskerea? Gure bizkaiera erreza ta errikoia, garbia ta ulerterreza. Au be irakurteko egarria sortzeko bidea izan leiteke.

Euskaldun barriak be gogotsu irakurten dabe gure egutegia, orrexegaitik: Euskera erreza ta gaiñera gai errezak eta ezagunak diralako.

* * *

Bizkai'ko Aurrezki-Kutxari eskerrak, gure egutegia duan banatzen da, Kutxa orren lan-etxeetan banatu be. Guk geure inguruko laguntzailleentzat ale batzuk baiño ez daukaguz.

Eskatu ba Bizkai'ko Aurrezki-Kutxaren lan-etxeetan Eguneroko orridun egutegia. Ez jatzu damutuko. Eta EUSKERAZALEAK pozik izango da Euskalerriari bere aurrerabidean zerbait lagundu al izan ba'dautso.

OLAZAR'tar Martin'ek

GOIZ-ARGI	SASKI-NASKI
Erribideko aldizkaria Bizkaieraz Gipuzkoeraz Erderaz BARRIAK ETA ARAZOAK	ERRIBIDEKO ALDIZKARIA Bizkaieraz Gipuzkoeraz munduko goraberak, jazokizunak, barregaiak...

LA EDITORIAL VIZCAINA, S. A.-BILBAO D. L. BI - D. L. 2.030 - 1977

EUSKERAZALEAK
ZER
Colón de Larreátegui, 14 - 2.° dcha. BILBAO-1

Bizkaia'k bere Kutxa dauko

CAJA DE AHORROS VIZCAINA
BIZKAIKO AURREZKI KUTXA
Laguntza aundia

35 PEZETA